

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:

НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

1

Том 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Гончарова-Парфьонова Ольга Олегівна

ПРОВОКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ В СПІВВІДНОШЕННІ
З ІНСТИТУТОМ СПІВУЧАСТІ.....513

Забавський Дмитро Олександрович

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ КОНТРАБАНДИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ
ЗАКОНОДАВСТВІ.....516

Ігнатів Євген Євгенович

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ОРГАНІЗАЦІЮ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ
ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН З МЕТОЮ УХИЛЕННЯ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.....519

Коновальчук Сергій Сергійович

ЗЛОВЖИВАННЯ ПОВНОВАЖЕННЯМИ ОСОБАМИ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ:
СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....522

Кулик Анастасія Валеріївна

СИСТЕМНІСТЬ ЯК ОЗНАКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....525

Мальцев Максим Вікторович

ВІДМЕЖУВАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 272 КК УКРАЇНИ, ВІД
СУМІЖНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....528

Перстинчик Дмитро Олегович

КАРАНІСТЬ КОНТРАБАНДИ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ: НОРМАТИВНІ ТА ПРАКТИЧНІ
АСПЕКТИ.....530

Поліщук Яна Романівна

МОБІНГ ЯК РІЗНОВИД ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ.....533

Рутковська Анастасія Русланівна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ
АНАЛІЗ.....536

Фартух Олександр Олександрович

ВОЄННІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ОРІЄНТИРІВ
УКРАЇНИ.....539

Цвеліх Павло Володимирович

РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ
НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ...543

СЕКЦІЯ 10. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Торбас Олександр Олександрович

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ЗАЯВЛЯТИ КЛОПОТАННЯ ПРО ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО
ЗАХОДУ ПОТЕРПІЛИМ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО
ОБВИНУВАЧЕННЯ.....547

Аленін Юрій Павлович, Волошина Владлена Костянтинівна

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....550

Дрюмкін Віктор Миколайович

ПОВОЄННА КРИМІНОЛОГІЯ В УКРАЇНІ: ПОТРІБНА ЗМІНА ДОКТРИНИ.....552

Ракіпова Інна Василівна

ЩОДО ПСИХОСОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....555

Волошина Владлена Костянтинівна, Нечипорук Володимир Олександрович

ВПЛИВ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА КРИМІНАЛЬНЕ
ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....558

Гуртієва Людмила Миколаївна

ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДСТАВИ ВІДКЛАДЕННЯ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ НА СТАДІЇ
СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ.....561

Аленін Юрій Павлович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри кримінального процесу,
доктор юридичних наук, професор*

Волошина Владлена Костянтинівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасна психологія навчилася досліджувати психологічні явища з таким же ступенем об'єктивності та точності, з якою фізіологія досліджує тілесні реакції людини. Маються науково обґрунтовані методи, які дають можливість визначати особливості сприйняття особою часу, руху, величин віддаленості об'єкт сприйняття, особливості реакції особи на зовнішні подразники.

Психологічна наука знаходить своє практичне застосування в кримінально-му судочинстві в декількох формах. По-перше, психологічні знання використовуються практиками при підготовці і проведенні оперативно-розшукових, слідчих і судових дій. Достатньо згадати таку дію як допит, ефективне проведення якої, не можна уявити собі без застосування тактичних прийомів, що базуються на даних психології, обшук – без використання даних психології схову і знайдення; пред'явлення для впізнання – без психології схову і знайдення і т.п. По-друге, під час досудового розслідування або судового розгляду можна скористатися порадою спеціалістів-психологів для отримання консультацій, наприклад, для визначення прихованої поведінки учасників процесу і свідків. Слід зазначити, що дана форма застосування психологічних знань використовується практиками рідко, хоча потреба в цьому виникає часто. По-третє, призначаючи і проводячи судово-психологічну експертизу, ми також реалізуємо досягнення психологічної науки. Можливість її призначення в самій широкій формі передбачена статтями 6, 101-102, 242-244 КПК України.

Аналіз слідчої і судової практики свідчить про те, що судово-психологічна експертиза знаходить все більше застосування і не тільки в кількісному, але і в якісному плані. Разом з тим, відзначаються і окремі негативні моменти, які перешкоджають більш ефективному використанню експертних психологічних досліджень в роботі правоохоронних та судових органів. Мова йде, насамперед, про відсутність у багатьох слідчих, прокурорів, суддів, адвокатів чіткого уявлення про можливості судово-психологічної експертизи, межах її компетенції. Так, наприклад, спостерігається змішування судово-психологічної та судово-психіатричної експертиз. Практики не завжди чітко уявляють собі приводи і підстави для призначення психологічної експертизи, тобто багатьом не зрозуміло, коли, в яких випадках слід її призначати. Типовим недоліком є неповнота і неконкрет-

ність питань, які ставляться перед експертом. Прогалини спостерігаються і при зборі джерел щодо особливостей психіки, підборів експертів.

Предметом судово-психологічної експертизи мають бути не всі психічні процеси і стани, а тільки ті, які мають суттєве значення для провадження та піддаються об'єктивній перевірці. Іншими словами, судово-психологічна експертиза некомпетентна вирішувати питання юридичного характеру, наприклад оцінювати надійність та достовірність показань свідків, визначити мотиви та цілі злочинного діяння, встановлювати форму вини і т.п.

Предмет судово-психологічної експертизи тісно пов'язаний з її суб'єктом, тобто з джерелом, з якого експерт отримує відомості про факти, що встановлюються ним. Таким джерелом є психіка досліджуваної особи.

Об'єкт судово-психологічної експертизи дозволяє відмежовувати її від судово-психіатричної експертизи. Об'єктом останньої є також психіка особи, але вже такої, яка має психічні захворювання. З вказаної різниці випливає важливе методичне правило. Перед тим як призначити судово-психіатричну експертизу, необхідно впевнитись в тому, що психіка досліджуваної особи не має патологічних аномалій. Кращим і самим надійним способом визначення стану психіки – це призначення судово-психіатричної експертизи.

Судово-психологічна експертиза може проводитись лише за постановою слідчого, прокурора, дізнавача або рішення суду, а клопотати про її призначення можуть: підозрюваний, обвинувачений, їх захисники, потерпілий, їх представники.

При прийнятті рішення щодо призначення експертизи в постанові (ухвалі суду) повинні бути наведені приводи та підстави для її проведення.

У зв'язку з тим, що предметом психологічної експертизи є окремі психічні явища, що відносяться до:

- а) психічних процесів, тобто актам психічної діяльності, які поділяються на пізнавальні (відчуття, сприйняття, мислення, пам'ять і т.п.); емоційні та вольові;
- б) психічних станів, що викликані особливими умовами, в яких відбулась досліджувана подія;
- в) психічних особливостей особи.

Кожний з цих видів підрозділяється на декілька різновидів і детально про особливості їх призначення можна ознайомитись у відповідних науково-методичних посібниках та з літературних джерел щодо психологічної науки.

Ключові слова: кримінальне провадження, експертиза, судово-психологічна експертиза, судово-психіатрична експертиза.

Keywords: criminal proceedings, examination, forensic psychological examination, forensic psychiatric examination.